

Pieter Hilhorst

Ben Sajat Centrum

LANGER THUIS MET EEN MIGRANT IN HUIS

“Het is altijd weer een loterij waar je terecht komt,” zegt Ljiljana, een Slowaakse zorgverlener die bij mensen thuis vierentwintig uur per dag zorg biedt.

Ik ben op zoek gegaan naar Ljiljana vanwege een losse opmerking die Elizabeth Rappold, hoofd van het departement van gezondheid en langdurige zorg in Oostenrijk, maakte tijdens een inleiding over het Oostenrijkse zorgsysteem.

Op een van haar slides staat dat 30.000 ouderen in Oostenrijk thuis verzorgd worden door inwonende zorgverleners, veelal migranten. Het gaat om 24-uurs zorg aan huis. In het verleden kwamen deze vrouwen (95% is vrouw) uit Hongarije, maar tegenwoordig komt de helft uit Roemenië. Elke persoon die op deze manier thuis zorg ontvangt, heeft ten minste twee zorgverleners. Deze blijven twee weken tot een maand en worden daarna afgewisseld door iemand anders. In totaal gaat het om ongeveer 60.000 migranten.

Onmisbare migranten in de ouderenzorg

Rappold hield haar verhaal een paar weken voor de verkiezingen in Oostenrijk, waar de populistische FPÖ het zou gaan winnen. In rechtspopulisme is het gebruikelijk om van alle onheil in het land de migranten de schuld te geven. Ondertussen is het systeem zo ingericht dat er tienduizenden migranten onmisbaar zijn in de ouderenzorg. Hoe kan dat? Thuisgekomen ga ik op zoek en vind een artikel van Kai Leichsenring¹. Hij is ook degene die Ljiljana (niet haar echte naam) heeft geïnterviewd. Oostenrijk is niet het enige land waar migranten in huis wonen en voor ouderen zorgen. In Italië en Duitsland komt het ook veel voor, maar daar gaat het vaak om informele zorg. Het bijzondere aan Oostenrijk is dat deze vorm van zorg sinds 2007 is gereguleerd met specifieke regels voor werktijden, zoals maximale arbeidstijd – tenzij men als zelfstandige werkt. En toevallig werken bijna alle migranten (99,8%) als zelfstandige.

¹ Kai Leichsenring (2024) A lucky finding with and expiry date- A brief history of live-in migrant care in Austria and beyond. <https://www.euro.centre.org/webitem/4997>

Persoonsgebonden budget en kostenbesparing

Een ander kenmerk van het Oostenrijkse systeem is het persoonsgebonden budget, waarmee zorgbehoevenden hun zorg naar eigen inzicht kunnen besteden. Dit kunnen ze dus ook uitgeven aan de inwonende zorgmedewerker. Leichschenring laat zien dat het op deze manier organiseren van de zorg voor Oostenrijk veel goedkoper is dan wanneer deze mensen in instellingen zouden worden opgenomen. Hoewel het systeem financieel aantrekkelijk kan zijn voor Oostenrijk, betekent dit niet altijd dat de zorg kwalitatief goed is. Ljiljana bijvoorbeeld kreeg zonder enige voorbereiding of begeleiding de verantwoordelijkheid voor een 85-jarige vrouw met dementie, wat zorguitdagingen met zich meebracht. Ljiljana spreekt goed Duits, een luxe die veel andere migrant-zorgverleners niet hebben. Voor zorgverleners zonder taalvaardigheden of kennis van het zorglandschap is het moeilijker om binnen het zorgsysteem te navigeren als hun cliënt extra zorg nodig heeft. Velen kennen het zorglandschap niet goed en weten niet waar ze

terecht kunnen als hun cliënt iets mankeert of andere type zorg nodig heeft. Hierdoor ontstaat een afhankelijke relatie tussen de zorgverlener en cliënt. Dan ligt uitbuiting op de loer.

Een loterij met weinig winnaars

Volgens Leichschenring wordt het steeds moeilijker om zorgverleners te vinden die in deze omstandigheden willen werken. Dit komt mede doordat de inkomens in Oost-Europese landen een flinke groei hebben doorgemaakt, wat de sector minder aantrekkelijk maakt (van 1/3 naar 2/3 van het gemiddeld inkomen van de West-Europese landen). Tegengwoordig komen de meeste zorgverleners uit de armere, afgelegen gebieden van Oost-Europa, waar het gemiddelde inkomen nog laag ligt. Het Oostenrijkse model, concludeert Leichschenring, heeft dan ook een houdbaarheidsdatum die snel dichterbij komt. En dat is misschien maar goed ook, want de loterij waar Ljiljana over spreekt, is toch vooral een loterij met veel verliezers en heel weinig winnaars. ◊

“Het systeem maakt tienduizenden migranten onmisbaar in de ouderenzorg. Hoe kan dat?”

